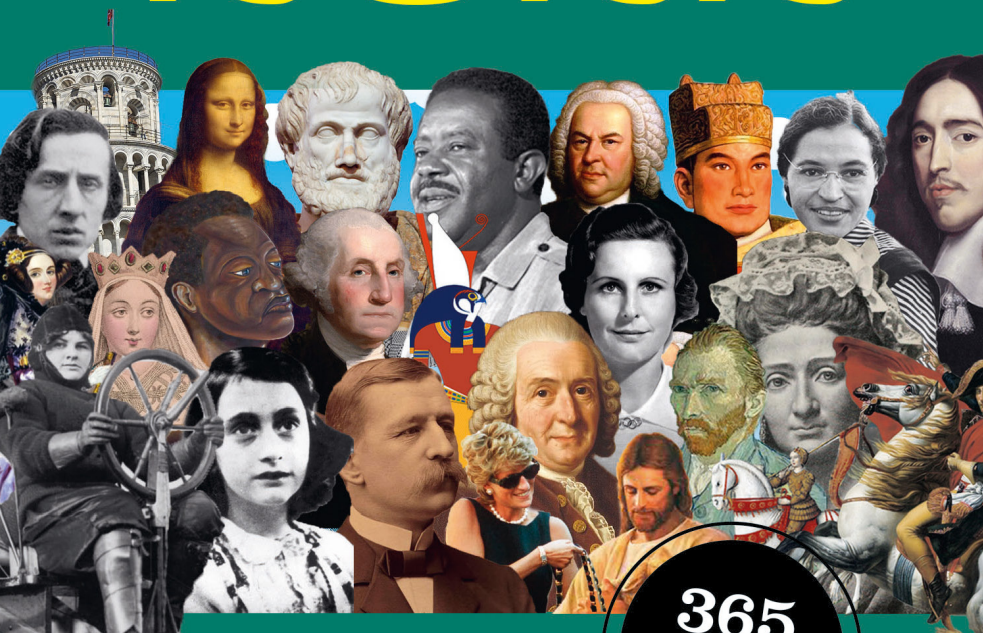

N Historisch
Nieuwsblad

HISTORISCHE SCHEURKALENDER 2022

Over avonturiers,
spionnen, keizers,
en nog veel meer

365
HISTORISCHE
WEETJES

VROEGMODERNE
TIJD

ZATERDAG
JANUARI

1

Waar komen oliebollen vandaan?

1 JANUARI

Vroeger dacht men dat de oliebol een Germaanse oorsprong had. De Germanen zouden in de eerste eeuw na Christus soortgelijke baksels bij offerrituelen hebben gebruikt.

Tegenwoordig voert een andere theorie de boventoon: in de vroegmoderne tijd maakten Nederlanders al zogenoemde oliekoeken. Deze koeken met veel specerijen en krenten werden in een dun laagje olie gebakken, waardoor ze een platte vorm kregen. Toen Portugese en Spaanse Joden in de zestiende eeuw naar Nederland vluchtten, namen zij *soefganiyót* mee: gefrituurde deegbollen met vulling. Naarmate olie dankzij betere handelsomstandigheden en grotere welvaart ruimer voorhanden was, gingen Nederlanders meer olie gebruiken voor hun koeken. Het resultaat was de oliebol, een term die vanaf de twintigste eeuw gangbaar werd.

Oliebollen en hun voorgangers werden vaak in de winter gegeten, maar het is niet zeker vanaf welk moment de lekkernij met Oud en Nieuw werd geassocieerd. ■

NEGENTIENDE
EEUW

ZONDAG
JANUARI

2

*Welke historicus vergeleek
negentiende-eeuwse oorlogvoering
met de Slag bij Cannae (216 v.Chr.)?*

2 JANUARI

De Duitse militair historicus Hans Delbrück (1848-1929) lette bij zijn onderzoek naar historische oorlogen op slachtoffer-aantallen, geografische omstandigheden en demografische parameters. Hij vergeleek de oorlogsstrategieën van de oude Grieken en Romeinen met strategieën in moderne oorlogvoering. Volgens Delbrück zorgde dit voor nieuwe inzichten in beide tijdvakken.

De discipline van militaire geschiedenis genoot in negentiende-eeuws Duitsland weinig aanzien. Toch bracht het Duitse leger zijn benaderingswijze soms in praktijk. Zo liet de Pruisische generaal Alfred von Schlieffen zich inspireren door Delbrücks interpretatie van de tactieken in de Slag bij Cannae, waar Hannibal in 216 v.Chr. de Romeinen versloeg.

In de negentiende eeuw moest een militair historicus zelf ook over ervaring op het slagveld beschikken, anders zou hij zich niet goed kunnen inleven in soldaten en de legerleiding. Delbrück voldeed aan dat criterium: hij was lid van de Rijksdag en had zijn studie onderbroken om als officier te dienen in de Frans-Pruisische Oorlog. ■

TWINTIGSTE
EEUW

MAANDAG
JANUARI

3

‘Schaamt u zich niet, oud varken?’

3 JANUARI

De regering van de DDR verbood in 1954 het naturisme, ofwel de *Freikörperkultur* (FKK). Een deel van de burgers was het daar niet mee eens. In Ahrenshoop, een badplaats bij de Oostzee, verzamelde de avant-garde van schrijvers en kunstenaars zich om naakt vakantie te vieren. Het treffen tussen cultuurminister Johannes Becher en schrijver Anna Seghers werd beroemd. '*Schämen Sie nicht, Sie alte Sau?*' beledigde de minister de naakt zonnende schrijver. Niet veel later zou hij haar in Berlijn een belangrijke prijs uitreiken en doen alsof er niets aan de hand was.

In 1956 werd naturisme op sommige plekken toch toegestaan. De FKK werd populairder dan ooit. Historici denken dat de vrijheidsbeperking in de DDR eraan bijdroeg dat juist deze ene vrijheid zo in zwang raakte. Met de val van de Muur en de toestroom van West-Duitsers naar de DDR boette de FKK aan populariteit in. ■

MIDDELEEUWEN

DINSDAG
JANUARI

4

*Hoe lieten Schotse vorsten
zich graag vermaken?*

4 JANUARI

Flyting is een beledigingswedstrijd in versvorm. De term komt van het Oudengelse woord voor ‘ruziemaken’. Op het slagveld intimideerden soldaten hun tegenstander met flyting voordat het vechten begon. In vijftiende-eeuws Schotland werd flyting een populaire vorm van entertainment. Twee barden togen naar een hof om leden van het Koninklijk Huis te vermaken met platte beledigingen, die alleen in de context van hun optreden niet strafbaar waren.

Koningen James IV en James V konden er geen genoeg van krijgen. In een opgetekend potje schelden ten overstaan van James IV komt voor het eerst het woord ‘shit’ als belediging aan een persoon voor: *a schit but wit, schrewit and injurius* (in modern Engels: *a shit without wit, wicked and injurious*).

Sporen van het gebruik van flyting zijn onder andere terug te vinden in Shakespeares *King Lear*. Er bestaan ook voorbeelden in de Japanse, Arabische, Oudgriekse en Oudnoorse literatuur. ■

HISTORISCHE SCHEURKALENDER 2022

Ook in 2022 neemt de Historische Scheurkalender je in 365 fascinerende verhalen mee op ontdekkingsstocht door het verleden. Lees iedere dag een leerzaam feit over de Middeleeuwen, een verrassend weetje over de Renaissance of een spannend verhaal uit de Tweede Wereldoorlog.

Wist je bijvoorbeeld dat één vrouw een heel Spartaans leger wist tegen te houden? Waarom de koning van Frankrijk in 1535 in een boetekleed door Parijs liep? Dat het Malieveld vernoemd is naar een balspel? Of dat een geheim Duits bevel negen Nederlandse officieren het leven kostte tijdens de Tweede Wereldoorlog?

**LEES DIT EN NOG VEEL MEER IN DE
GESCHIEDENISKALENDER VAN *HISTORISCH NIEUWSBLAD***

